

Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet

Affärsjuridik och Innovationsrätt I, 30 HP

Juridiska Institutionen

Innovationsbolag

EN HANDBOK FÖR NYA OCH EARLY STAGE
BOLAGSTIFTARE

ARTA EKMAN

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
SCHOOL OF BUSINESS, ECONOMICS AND LAW

Innehållsförteckning

1	BAKGRUND	3
1.1	CASET	4
2	REFLEKTIONER OCH TILLÄMPNING AV AKTIEBOLAGSRÄTTEN I PRAKTIKEN	5
2.1	GRUNDLÄGGANDE OM AKTIEBOLAG	5
2.1.1	Aktiekapitalet – 1:4-6 ABL	6
2.1.2	Aktier	6
2.1.3	Bolagsordningen.....	6
2.1.4	Bolagsstämman	7
2.1.5	Styrelsen.....	7
2.1.6	Aktiebok	8
2.1.7	Revisor	8
2.2	STARTA AKTIEBOLAG.....	9
2.2.1	Vad ni behöver komma överens om.....	10
2.2.2	Steg för steg guide att registrera bolaget (inklusive kostnader).....	16
2.3	SÄRSKILT OM KONCERNER	16
3	DEL 2 – FÖRDJUPNING OCH SYSTEMATISERING AV AKTIEBOLAGSRÄTTEN.....	18
3.1	AKTIEBOLAGSRÄTT – ÖVERSIKT	18
3.1.1	Privata och publika Aktiebolag	18
3.1.2	Skillnader i krav och regler	18
3.2	ÄGARFRÅGOR OCH AKTIER.....	19
3.2.1	Aktieslag och rösträtt.....	19
3.2.2	Vinstutdelning	19
3.2.3	Överlåtelsebegränsningar (samtycke, förköp, hembud).....	20
3.3	BOLAGSORGAN	22
3.3.1	Bolagsordning.....	22
3.3.2	Bolagsstämman.....	22
3.3.3	Styrelsen.....	27
3.3.4	VD och ledningsfunktioner	29
3.3.5	Revisor och revision.....	29
3.4	KAPITAL OCH FINANSIERING	30
3.4.1	Aktiekapitalets funktion	30
3.4.2	Nyemissioner och kapitalanskaffning.....	30
3.4.3	Venture capital och investerare	31
3.4.4	Överkursfond och andra reserver.....	31
3.5	OMSTRUKTURERING AV BOLAGET	32

3.5.1	<i>Fusion</i>	32
3.5.2	<i>Delning (Fission)</i>	32
3.5.3	<i>Gränsöverskridande ombildningar</i>	33
3.6	LIKVIDATION OCH KONKURS	33
3.6.1	<i>Likvidation</i>	33
3.6.2	<i>Kapitalbrist och personligt betalningsansvar</i>	33
3.6.3	<i>Konkurs</i>	34
3.7	PUBLIKA BOLAG OCH BÖRSNOTERING	34
3.7.1	<i>Krav på publika bolag</i>	34
3.7.2	<i>IPO – Initial Public Offering</i>	34
3.7.3	<i>Investerarskydd och marknadsregler</i>	35
KÄLLFÖRTECKNING		36

1 Bakgrund

Många nya entreprenörer upplever svårigheter när det kommer till att förstå och navigera de juridiska aspekterna av aktiebolagsformen. De associationsrättsliga reglerna kan ofta uppfattas som komplicerade, byråkratiska och långt ifrån den kreativa kärnverksamhet som grundarna vill fokusera på. Som en följd av detta åsidosätts ibland den juridiska strukturen till förmån för det operativa arbetet, vilket kan leda till problem i takt med att bolaget växer och blir mer komplext.¹

Det är inte ovanligt att investerare och finansiärer drar nytta av att grundare saknar en ordentlig förståelse för de rättsliga ramarna, särskilt i samband med kapitalanskaffning eller ägarförändringar.² Denna kunskapsbrist riskerar att få långtgående konsekvenser, både ekonomiskt och i fråga om kontrollen över det egna bolaget.

Syftet med denna framställning är därför att erbjuda en praktiskt inriktad handbok för nya bolagsgrundare, ett stöd som kan användas redan innan stiftandet. Tanken är att det ska vara en kunskapsbank som kan nyttjas under bolagets tidiga utveckling och fram till den första investeringsrundan.

I kapitel 2 presenteras ett fiktivt case som illustrerar en av de vanligaste situationerna som nya grundare ställs inför. Jag inleder med att redogöra för grundläggande kunskaper inom aktiebolagsrätten och de centrala dragen i associationsformen. Därefter analyserar jag caset utifrån mitt eget perspektiv, både som jurist och tidigare start-up-grundare, för att ge en inblick i hur man kan resonera kring juridiska frågor under entreprenörskapets tidiga skeden. Framställningen är medvetet utformad för att vara pedagogisk och reflekterande, snarare än normativ. Fokus ligger på att förmedla ett tankesätt snarare än att ge en fast "checklista" för hur man ska agera i varje situation.

Utöver de rekommendationer som följer av caset presenterar jag även relevant information som är användbar för den som planerar att starta ett aktiebolag. Denna del är mer objektivt hållen och kan fungera som en vägledning eller roadmap för bolagsbildning och tidig bolagsdrift.

Detta dokument gör dock inte anspråk på att vara en fullständig samling av all relevant information. Jag rekommenderar alla som använder det i syfte att starta eller driva ett aktiebolag att aktivt bredda sin informationsinhämtning. En av mina starkaste erfarenheter från min tid som grundare är att personer som med goda intentioner ger råd ofta ger helt olika svar på samma fråga. Det beror på att ingen rådgivare någonsin befinner sig i exakt samma situation som du själv. Det är därför avgörande att värdera råd utifrån vem som ger dem, deras bakgrund, perspektiv och i vilken roll de uttalar sig.

¹ Tillväxtverket, *Vanliga misstag vid företagsstart* (2023) <https://tillvaxtverket.se> [hämtad 11 november 2025]

² Stefan Lindskog, *Kapitalskydd och borgenärsskydd i aktiebolag*, 4 uppl. (Norstedts Juridik 2020) 15 ff; se även *SOU 2008:49 Aktiebolagets kapital och borgenärsskydd*, särskilt kap. 3–4.

Tidigare hade jag en tendens att ta emot råd alltför bokstavligt, vilket gjorde att jag kände mig misslyckad när resultaten inte motsvarade de förväntningar råden byggde på. Först när jag insåg vikten av att arbeta systematiskt, kritiskt och självständigt med min informationsinhämtning – och att låta varje beslut vila på min egen välgrundade uppfattning om vad som är rätt i just min situation – började framgångarna visa sig.

Kapitel 3 fungerar som ett kompendium och uppslagsverk över aktiebolagsrättens mest centrala delar. Syftet är att samla och förklara gällande rätt på ett systematiskt, tillgängligt och pedagogiskt sätt. Där den första delen fokuserar på tillämpning och reflektion, ger denna del en djupare förståelse för de rättsliga strukturer som styr bolagsformen.

1.1 Caset

Under sin studietid på mekatronikprogrammet på Chalmers universitet har tre studenter kommit varandra väldigt nära. Rut, Lovisa och Amira. Genom sitt kamratskap har de länge viljat driva ett projekt tillsammans, något stort och världsomvälvande. Under sitt sista år på Chalmers har studenterna utvecklat en genialisk Fin-Tech lösning som med hjälp av AI optimerar betaltjänster så att säljare får den lägsta transaktionskostnaden för varje transaktion.

Vännerna har nu kommit till det stadiet att de vill starta kommersialisera sin verksamhet, de har gjort lite research själva och har kommit fram till att de vill starta ett handelsbolag, för att de inte vill betala in något startkapital och de inte behöver tänka på allt det krångliga med aktier. De vill ha en styrelse med fyra externa ledamöter som kan komma med expertråd inom deras respektive områden. De är överens om att Rut som varit drivande för att genomföra idén ska vara VD.

De vill komma igång med det administrativa arbetet för att kunna vidareutveckla affärsidén och konceptet så att de är redo för att ta in en extern investerare som kan finansiera deras lansering. De är alla överens om att de inte vill att den externa investeraren ska få bestämmande inflytande, därför vill de behålla en ägande majoritet i bolaget. De har hört att venture kapitalister alltid skyndar med att göra en IPO och tar bolag publikt för att få igen sin investering så fort som möjligt, de vill undvika att en framtida investerare kan göra det mot dem. Vännerna litar dessutom på varandra, så de vill inte skriva massa avtal och krångla till det, det kommer ändå inte bli några problem mellan dem, de är de säkra på.

Amira har genom sin pappa som jobbar som CTO på ett stort telekommunikationsbolag fått till sig att de borde ”starta ett dotterbolag som äger innovationen som ”leasar” teknologin till huvudbolaget. På så sätt skyddar de ägandet av själva idén.” Detta tycker de är en bra idé.

Nu har kompisarna vänt sig till mig som juriststudent och vill ha hjälp med att starta upp bolaget. Som tur är kommer jag att ha mina 10 första föreläsningar inom fördjupningen aktiebolagsrätt och tar gladeligen på mig uppdraget.

2 Reflektioner och tillämpning av aktiebolagsrätten i praktiken

2.1 Grundläggande om aktiebolag

För att starta ett aktiebolag krävs ett aktiekapital (idag är kravet att aktiekapitalet ska uppgå till minst 25 000 kronor). Kapitalet fungerar som en sort säkerhet för bolagets skulder. Detta innebär att ett aktiebolag är en s.k. kapitalassociation, det innebär att bolagets existens är bundet till aktiekapitalet och inte någon fysisk person³. Denna konstruktion gör att man som huvudregel inte har ett personligt betalningsansvar, den risk man personligen tar är alltså den insatts man gör till aktiekapitalet.⁴

Aktiebolaget består av aktier som i sin tur kontrolleras av en aktieägare, varje aktie representerar lika stor andel av bolaget. Det högst beslutande organet är bolagsstämman, där får alla aktieägare vara med och fatta beslut om hur bolaget ska styras och förvaltas. Dessa beslut ska på något sätt verkställas, vilket är styrelsens uppgift. Styrelsens uppdrag är således att förvalta och genomföra det som beslutas på bolagsstämman. Varje aktiebolag har ett organisationsnummer, det är som bolagets personnummer och används för att identifiera bolaget i olika sammanhang.

Det finns privata och publika aktiebolag, i denna text kommer jag i huvudsak att redogöra för den förstnämnde, men i del två kommer det finnas grundläggande information om publika bolag och skillnaderna dem emellan.

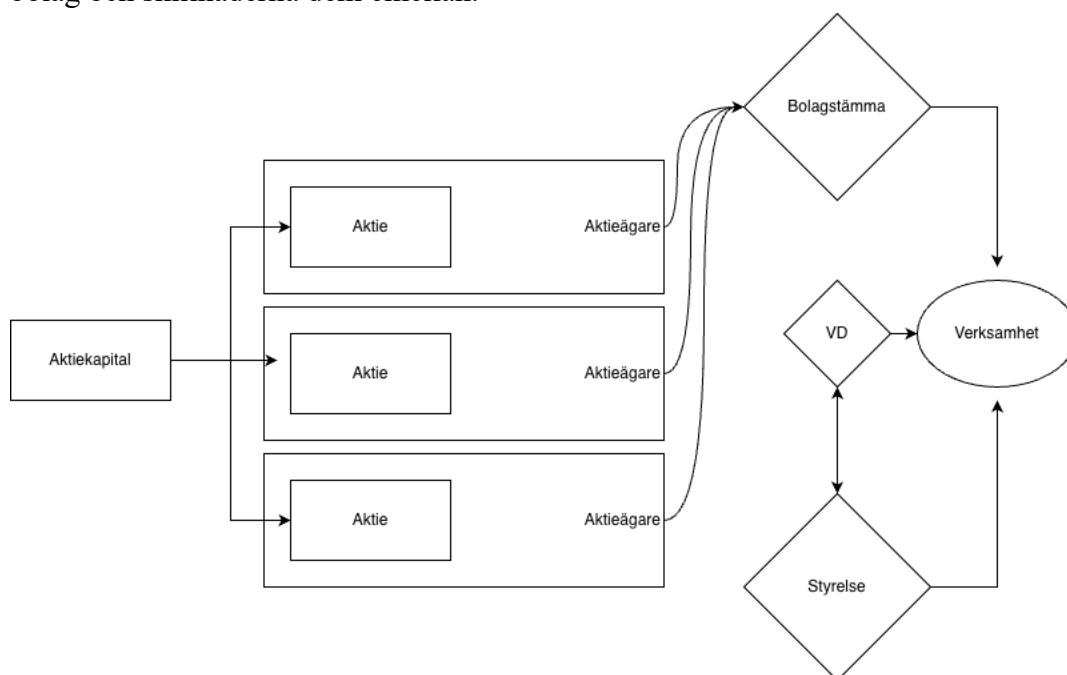

Fig 1. Grovt förenklad visualisering av aktiebolagsstrukturen

³ Bergström, Clas, Samuelsson, Per, "Aktiebolagets grundproblem", 4e uppl., Norstedts juridik AB, 2012, s. 49

⁴ 1 kap 3 § Aktiebolagslag (2005:551)

2.1.1 Aktiekapitalet – 1:4-6 ABL

Ett aktiebolag skall ha ett aktiekapital som är redovisat i bolagets redovisningsvaluta.⁵

Reglerna innebär alltså att det inte krävs att aktiekapitalet är likvida tillgångar (pengar), utan det kan handla om maskiner, inventarier eller andra tillgångar som kan redovisas med ett visst värde.

När man startar ett aktiebolag väljer man i de allra flesta fall att tillskjuta aktiekapitalet i pengar. Detta beror i högsta grad på att de redovisningsrättsliga reglerna är komplicerade och processen att genomföra registreringsprocessen blir mer komplicerat, då bolagsverket behöver försäkra sig om att tillgångarnas värde är korrekt redovisade. Pengar har ett fast värde, medan apportegendom måste värderas av en auktoriserad revisor⁶, vilket kan vara komplicerat och kostsamt för ett nystartat bolag.

Värdet på pengarna eller tillgångarna ska uppgå till minst 25 000 kronor.⁷

2.1.2 Aktier

Ett aktiebolag utfärdar aktier, varje aktie representerar en andel av aktiekapitalet.⁸ Att vara innehavare av en eller flera aktier medför rättigheter, såsom att ha rätt till en andel av vinsten som bolaget gör (utdelning) eller att få vara med och rösta på bolagstämman.

Ett bolag kan utfärda olika aktieslag, kanske har du hört talas om A-aktier och B-aktier, detta är vad som menas med olika aktieslag. Generellt följer det av likhetsprincipen att varje aktie har samma ekonomiska rätt, detta innebär att oavsett aktieslag har man rätt till samma vinstutdelning per aktie.⁹ Däremot kan aktierna ha olika rösträtt. Exempelvis kan en A-aktie vara värd 2 röster och B aktier 1 röst.¹⁰ Hur rösterna är fördelade mellan aktieslagen framgår av bolagsordningen.

2.1.3 Bolagsordningen

Bolagsordningen kan beskrivas som bolagets interna förhållningsregler. Aktiebolagslagen innehåller en del regler om hur bolag ska drivas. Många regler är dispositiva och kan således avtalas bort, detta sker som huvudregel genom bolagsordningen eller aktieägaravtal (vi kommer att utforska detta närmare längre ner i texten).¹¹ Det som man aldrig kan avtala bort genom bolagsordningen eller aktieägaravtal är borgenärsskydd, alltså skydd för de som bolaget har en skuld till (borgenärer). Detta för att borgenärerna sällan har något inflytande i bolaget. Bolagsordningen ska innehålla vissa obligatoriska uppgifter.¹²

⁵ 1:4 ABL

⁶ 2:19 ABL

⁷ 1:5 ABL

⁸ 1:6 ABL

⁹ 4:1 ABL

¹⁰ 4:2 ABL

¹¹ Andersson, T. m.fl., *Aktiebolagslagen – En kommentar*, 1 kap. 3 §, (Zeteo, Norstedts Juridik 2023).

¹² 3:1 ABL

Bolagsordningens obligatoriska uppgifter är:

- Företagsnamn som kompletterar org-numret,
- Bolagets säte,
- Aktiekapital,
- Antalet aktier,
- Uppgift om antal ledamöter, suppleanter och revisorer,
- Kallelser regler till stämman och räkenskapsår (kalenderår eller brutet).
- Verksamhetsföremålet

Bolagsordningen lämnas in till Bolagsverket och blir således offentligt, en av anledningarna till att detta är att framtida potentiella köpare ska ha möjlighet att granska bolaget och ta ställning till reglerna.¹³

2.1.4 Bolagstämman

Bolagstämman är bolagets högsta bestämmande organ. Som aktieägare får du vara med och rösta på bolagstämman. Varje aktieslag har lika röster, men aktieslagen kan ha olika röstandel mellan varandra.¹⁴

Även om bolagstämman är högsta beslutande organ finns det saker som de inte får besluta om, exempelvis beslut som kan inkräkta på styrelsens förvaltningsansvar. Det är stämman som utser styrelsen, ändrar i bolagsordningen och tar de stora besluten i bolaget.¹⁵

Det finns regler om hur man kallar till stämman och vad som får behandlas på stämman.¹⁶ Dessutom skall det hållas minst enstämma per år, detta kallas för årsstämma och det finns regler kring vad som måste behandlas på en sådan.¹⁷

2.1.5 Styrelsen

Alla aktiebolag skall ha en styrelse. Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltning. Den är behörig att fatta beslut i allting som inte faller på bolagstämman, vilket kan verka luddigt men vi kommer att gå in närmare på detta längre fram. Bolagsordningen sätter genom verksamhetsföremålet ramarna för vad styrelsen ska arbeta med och utföra – deras befogenhet. Så länge styrelsen verkar inom denna ram och inte tar beslut som egentligen

¹³ Prop. 2004/05:85 *Ny aktiebolagslag*, s. 377 f.

¹⁴ 1 kap. 3 § & 7 kap. 8 § ABL

¹⁵ Nerep, E. & Samuelsson, P., *Aktiebolagslagen – En kommentar*, 7 kap. 11 § och 8 kap. 4 § (Norstedts Juridik Zeteeo 2023); se även prop. 2004/05:85 s. 745 ff. om kompetensfördelningen mellan bolagsstämma och styrelse.

¹⁶ 7 kap. ABL

¹⁷ 7 kap. 10 § ABL

stämman ska ta (antingen genom lag, bolagsordningen eller beslutets natur) har de agerat inom sin befogenhet.¹⁸

Detta innebär egentligen att styrelsen ska se till att organisera och utföra det som ägarna vill ha genomfört. De har inom ramarna som beslutats av ägarna möjlighet att ta beslut om hur detta ska utföras. Ägarna har genom att tillförordna styrelsen en tillit på att styrelsen är kapabel att genomföra deras vilja, av denna anledning brukar verksamhetsföremålet inte vara allt för detaljerat.¹⁹

2.1.6 Aktiebok

Alla aktiebolag måste föra aktiebok, där ska det innehålla uppgifter om aktier och aktieägare. Aktieboken är offentlig och vem som helst kan få begär att titta i den. Vad det betyder i praktiken är att man antecknar detta i ett dokument eller en digital tjänst. Uppgifter som ska vara med är akties nummer, ägares namn och personnummer, vilket slags aktie det är, om aktiebrev utfärdats och om aktien omfattas av förbehåll. För varje aktie som bolaget har ska dessa uppgifter framgå.

En aktieägare får inte utöva de rättigheter gentemot bolaget som aktierna ger förrän han eller hon är införd i aktieboken.

2.1.7 Revisor

Revisorns uppdrag är att oberoende granska bolagets räkenskaper, årsredovisning och styrelsens samt den verkställande direktörens förvaltning. Syftet är att säkerställa att bolagets ekonomiska redovisning ger en rättvisande bild av verksamheten och att ledningen följer aktiebolagslagen, bolagsordningen och god redovisningssed. Revisorn fungerar alltså som en kontrollinstans som ska bidra till transparens och förtroende gentemot ägare, investerare och det allmänna.

Det är inte alla aktiebolag som måste ha revisor. Enligt 9 kap. 1 § aktiebolagslagen kan privata aktiebolag välja att avstå från revisor om de inte uppfyller mer än ett av följande tre villkor under två på varandra följande räkenskapsår:

- Fler än tre anställda (i medeltal).
- Mer än 1,5 miljoner kronor i balansomslutning.
- Mer än 3 miljoner kronor i nettoomsättning.

(Detta brukar ibland kallas för de s.k. “3–3–1-reglerna” i rundade siffror)

Om bolaget däremot uppfyller två av tre av dessa kriterier under två på varandra följande år blir det revisorspliktigt, vilket innebär att en auktoriserad eller godkänd revisor måste utses. Revisorns granskning dokumenteras i en revisionsberättelse, som ska lämnas till bolagsstämman tillsammans med årsredovisningen.

¹⁸ Se 3 kap. 1 §, 7 kap. 11 §, 8 kap. 4 § och 8 kap. 41 § aktiebolagslagen (2005:551); prop. 2004/05:85 s. 745 ff.; Nerep & Samuelsson, *Aktiebolagslagen – En kommentar*, 7 kap. 11 § och 8 kap. 4 § (Norstedts Juridik Zeteeo 2023).

¹⁹ Se Nerep, Samuelsson, & Skog, *Aktiebolagslagen* (4 juni 2025, JUNO), Kommentaren till 3 kap. 1 §.

Bolag: GreenLoop Technologies AB

Under sitt andra verksamhetsår redovisar bolaget följande siffror:

- 4 anställda (medeltal)
- 3,2 miljoner kronor i nettoomsättning
- 1,4 miljoner kronor i balansomslutning

Bolaget uppfyller två av tre kriterier (antal anställda och omsättning) under två räkenskapsår i följd, vilket innebär att revisor måste utses enligt 9 kap. 1 § ABL.

Kommentar:

GreenLoop ligger precis på gränsen men passerar den juridiska tröskeln för revisionsplikt. För en växande startup innebär det både ökade administrativa kostnader och behovet av att planera revisorsval i god tid innan årsredovisningen.

Bolag: Nordic Brew Labs AB

Under sitt andra verksamhetsår redovisar bolaget:

- 2 anställda (medeltal)
- 2,8 miljoner kronor i nettoomsättning
- 1,6 miljoner kronor i balansomslutning

Här uppfylls endast ett av tre kriterier (balansomslutning).

Eftersom revisorsplikt inträder först när två av tre kriterier är uppfyllda under två år i rad, behöver bolaget inte ha revisor.

Kommentar:

Skillnaden mot GreenLoop är marginell, endast en anställd mindre och något lägre omsättning. Det visar hur små variationer kan påverka revisorsplikten och hur viktigt det är att följa utvecklingen över tid, särskilt när bolaget växer snabbt.

2.2 Starta aktiebolag

Nu har vi gått igenom de mest grundläggande om aktiebolag. Men frågan återstår om hur man startar ett aktiebolag, eller som det heter i lagen, ”bildar ett aktiebolag”.

För bildandet av bolaget krävs det en eller flera fysiska personer (d.v.s människor) som är stiftare, skickar in ett dokument som heter ”stiftelseurkund” med villkor för bolaget till bolagsverket. Bolaget blir inte juridisk person förens det är registrerat hos bolagsverket (alltså kan man inte ingå avtal eller något annat juridiskt bindande innan registrering är gjord). Däremot kan styrelsen företräda bolaget innan det har registrerats i frågor som rör bolagsbildningen och kräva in aktiebeloppet av aktieägarna.²⁰

Bolagsverkets e-tjänst för att anmäla ett företag är ett smidigt sätt att sköta processen på, genom att använda den slipper man tänka på om man har glömt någon information då man inte kan gå vidare om man inte fyllt i allting som krävs.²¹

Detta låter i teorin enkelt men kan visa sig vara mer komplext än så. I praktiken behöver stiftarna vara överens om en rad saker som ska vara med i stiftelseurkunden. Därför har jag nedan utformat en checklista på saker som ni behöver komma överens om innan ni upprättar

²⁰ Se Nerep, Samuelsson & Skog, *Aktiebolagslagen* (4 juni 2025, JUNO), kommentaren till 2 kap. 1 § och 2 kap. 25 §; prop. 2004/05:85 s. 231–232 ff.

²¹ Se Bolagsverket, *E-tjänsten ”Starta och registrera aktiebolag”*, <https://verksamt.se/starta-foretag/valj-foretagsform/aktiebolag> [hämtad 12 november 2025].

stiftelseurkunden och bolagsordningen. Dessutom redovisar jag steg för steg hur ni behöver gå till väga för att registrera bolaget.

2.2.1 Vad ni behöver komma överens om

Aktiekapitalet – Ni behöver komma överens om hur mycket aktiekapital som bolaget ska ha, minimigränsen är som tidigare nämnt 25 000 kronor, men ni kan komma överens om en högre summa. Ett högre aktiekapital innebär att finansiärer är benägna att ta en större risk, då det finns en större garanterad pengapåse om företaget är i obestånd.

Ni behöver dessutom bestämma er för hur ni kommer att betala in aktiekapitalet. Om ni vill göra detta genom att tillskjuta pengar eller genom egendom.

Reflektion:

Jag rekommenderar att ni till en början sätter aktiekapitalet till 25 000 kronor. Detta för att ni i utvecklingsfasen inte har ett brådskande behov av finansiering, speciellt då ni utvecklar lösningen själva. Därför är det bra att så lite av ert startkapital som möjligt är bundet till aktiekapitalet. Jag rekommenderar starkt att betala in aktiebeloppet i pengar. Detta eftersom det gör uppstartsprocessen enklare då det innebär färre steg, dessutom är det indikation till finansiärer att ni har en god ekonomi. Längre fram i processen är det värt att börja se över behovet av ett högre aktiekapital, detta kan till och med komma som krav från finansiärer vid en investering.

Vid nybildning är det nära till hands att skrapa ihop medel för att uppnå minimikravet på 25 000 kronor och bilda bolaget utan att lägga någon vidare tanke på att det tekniskt sett är möjligt att tillskjuta mer medel. Jag förstod till en början inte syftet med att utöka aktiekapitalet. Därför väljer många bolag att börja med det lägsta tillåtna aktiekapitalet och inte ändra på detta tills en revisor efter några år föreslår det.

Enligt mig finns det ingen anledning att ha något högre aktiekapital om inte finansiärer begär det, investerare och inkubatorer är införstådda i att bolag i tidig fas har ett lägre bundet kapital och räknar med att bolaget kapitaliserar sig vid första investeringsrundan. Det signalerar inte brist på seriositet utan värdet ligger i IP, teamet och innovation, inte balansräkningen.

2.2.1.1 Aktier

Ni behöver bestämma hur många aktier bolaget ska ha. Det finns inget lagstadgad minimum eller maximum, ett bolag kan ha 1 aktie eller 1 miljard aktier. Det finns dock anledning att tänka efter noggrant vid valet av antal aktier. Traditionella bolag (byggbolag, konsultfirmor,

etablerade familjeföretag osv.) brukar ha mellan 500-1000 aktier. Detta eftersom att bolaget oftast har få ägare, sällan incitamentsprogram till anställda med aktieoptioner eller externa investerare. Därför finns det inget behov av att ha fler aktier, det blir bara mer administrativt arbete.

För start-ups rekommenderas det att man väljer ett högt antal – mellan 500 000 och en miljon – detta för att förenkla för att ta in externt kapital och slippa emittera (skapa) nya aktier är det bra att ha många aktier. När en eller flera externa aktieägare kommer och vill fördela aktierna vill man ha många aktier så att undvika ett behov av nyemission för att uppnå viss fördelning. Varje aktie är också ett mindre kliv i andel, alltså kan man hantera anställda som har 0.78% av bolaget i obligationer, har du endast 100 aktier är det omöjligt att dela ut 0.78% utan att emittera nya aktier. Det är framtidssäkert och ger ett större handlingsutrymme i situationer start-ups tenderar att hamna i. Några exempel är: incitamentsprogram, ägarförändringar och stora ägandekrets.

Det är också klokt att fundera på om man vill ha flera aktieslag, på så sätt kan man ge de externa finansiärerna aktier med längre röstvärde så att man behåller kontrollen av bolaget. Däremot finns det få finansiärer som skulle gå med på ett sådant upplägg av flera anledningar.

Reflektion:

Jag rekommenderar att ni utfärdar en miljon aktier av ett enda aktieslag. Då finansiärer sällan är villiga att gå med på att investera i lägre aktier med begränsad rösträtt i start-ups. Om ni önskar att behålla en röstmajoritet kan vi föra den diskussionen med finansiärerna och sedan utfärda nya aktieslag i framtiden.

Om ni funderar på att erbjuda teckningsoptioner till anställda rekommenderar jag istället att utfärda 900 tusen A-aktier och 100 tusen B-aktier med en 10/1 röst-split. Detta skulle möjliggöra att dela ut teckningsoptioner till anställda motsvarande 10% av bolagets andelar till endast $\approx 1\%$ av rösträtten. Det innebär att kontrollen stannar i A-aktierna och en potentiell investerare skulle inte reagera något på uppdelningen på grund av att optionerna är så röstsvaga.

2.2.1.2 Styrelse

Det är bra att redan på förhand veta vilka som ska sitta i styrelsen, det kommer självklart inte vara hugget i sten och kan ändras i efterhand genom att ändra i bolagsordningen. Men det är klokt att undvika onödiga ändringar eftersom bolagsverket tar en administrativ avgift för varje ändring (1000 kr), för nystartade bolag är det viktigt att hålla i varje krona, var snåla!

Reflektion:

Jag föreslår att endast ni som kommer vara aktiva i bolaget ingår i styrelsen i inledningsskedet. Det minimerar ansvaret för utomstående personer som kanske inte är involverade i den dagliga verksamheten och säkerställer samtidigt att beslutsmandatet stannar hos er som driver bolaget. Eftersom styrelsebeslut fattas

med enkel majoritet (minst fyra röster av sju i ert fall), kan en större styrelse skapa onödig osäkerhet om röstandelen mellan aktiva och utomstående ledamöter.

I stället rekommenderar jag att ni inrättar ett advisory board där de externa personerna kan bidra med sin kompetens och sitt nätverk utan att formellt ingå i styrelsen. På så sätt får ni tillgång till deras expertis utan att ge upp den operativa kontrollen.

Det är samtidigt sant att externa styrelseledamöter kan tillföra legitimitet inför potentiella affärspartners och investerare. Deras medverkan kan fungera som en kvalitetsstämpel, särskilt om de har stark branschprofil eller etablerat förtroende. Men en styrelsepost innebär alltid ett formellt ansvar enligt aktiebolagslagen, och därför bör ni noggrant överväga vilka personer som får ett sådant mandat. Om ni ändå vill involvera en eller två externa ledamöter i styrelsen kan det vara en rimlig avvägning mellan förtroende och kontroll.

2.2.1.3 Bolagsnamn

Varje aktiebolag ska ha ett unikt företagsnamn, i stiftelseurkunden har man med förslag på bolagsnamn, bolagsverket godkänner att man tar med flera förslag i prioritetsordning med det namn man helst vill ha först. Det är bolagsverket som måste godkänna namnet och de har vissa regler för hur namnet får vara. Ett krav är att bolagsnamnet är olik andra företags eller föreningar namn eller ett varumärke. Alla namn ska också innehålla antingen "AB" eller "aktiebolag".

Reflektion:

Mitt råd är att ta fram 3-5 förslag på namn som ni är nöjda med och kontrollera att namnet är unikt. Bolagsverket kan ha invändningar och kommer då ofta komma med motförslag. Nedan är ett utdrag från bolagsverkets hemsida med exempel på företagsnamn.

Exempel på företagsnamn:

- Ortnamn + verksamhetsord: Ronneby IT Aktiebolag
- Efternamn + verksamhetsord: Brobergs Motor Aktiebolag
- Bokstavskombination + verksamhetsord: P.M. Redovisning Aktiebolag
- Fantasiord: Cajin Aktiebolag
- Fantasiord + verksamhetsord: Cajin Mode Aktiebolag

2.2.1.4 Överkurs

När ett bolag säljer aktier till ett pris som överstiger aktiernas kvotvärde uppstår en överkurs, alltså det belopp som betalas "utöver" aktiekapitalet. Ni har möjlighet att bestämma hur överkursen ska hanteras i bolaget. Det överstigande beloppet kan föras till en fri eller bunden överkursfond, vilket i sin tur påverkar hur kapitalet får användas, delas ut eller återinvesteras.

Det här låter enkelt i teorin men är i praktiken ett av de mer snåriga områdena inom kapitalrätten. Det berör både redovisningsregler, kapitalskyddsbestämmelser och ibland även skatte- och utdelningsrättsliga frågor. Ärligt talat är det här ett område som inte ens jurister, revisorer eller riskkapitalaktörer alltid tolkar på samma sätt. Exakt hur ni bör tänka kring överkursen, och när det faktiskt får betydelse, kommer jag därför redogöra för mer utförligt i kap 3, avsnitt x.x.

Reflektion:

Mitt råd är att inte ge er in i denna fråga och lösa det längre fram när diskussionerna med potentiella finansiärer har kommit en bit på vägen. Det är sällan finansiärer själva har koll på detta, dessutom har de riktigt kloka revisorer som brukar räkna ut sånt och lösa behovet när det uppstår. Det är ingen idé att själva lägga ner resurser på att planera detta. Även om ni skulle vilja göra det har olika finansieringupplägg olika syn på överkursfonder och vill gärna kunna avgöra det "case to case", att skriva med regler om det i bolagsordningen redan nu gör det mindre attraktivt när en investerare väl ska ge sig in i ert bolag.

2.2.1.5 Verksamhet

Det är viktigt att tidigt tänka på att utforma verksamhetsföremålet så att täcker in den verksamhet ni vill bedriva. Detta kommer inte vara problematiskt så länge ni är ensamma ägare och själva bedriver den dagliga verksamheten. När bolaget växer och styrelsen växer är det viktigt att ha en bra beskrivning av vad ni gör för att undvika missförstånd och misstag.

Exempel på verksamhetsföremål

Investor:

Bolaget har till föremål för sin verksamhet att äga och förvalta fast och lös egendom.

Ericsson:

Bolaget har till föremål för sin verksamhet att, direkt eller indirekt, utveckla, konstruera, tillverka, sälja och leverera samt i övrigt bedriva handel och annan näring med varor, produkter och övrig utrustning samt service, underhåll och andra tjänster baserat på telekommunikation och radioteknik samt andra tekniker för överföring, transmission och annan kommunikation av tal, data, bild, text, annan information och betalningsmedel samt att bedriva annan *därmed förenlig verksamhet*.

Volvo Cars:

Bolagets syfte är att erbjuda konsumenter frihet att färdas på ett personligt, hållbart och säkert sätt. För att uppnå detta syfte kommer bolaget både direkt och genom dotterbolag eller partnerskap utveckla, tillverka, marknadsföra och försälja bilar och erbjuda abonnemang på bilar och andra mobilitetstjänster för transport av människor och gods. Bolaget kommer även att bedriva annan verksamhet för att uppnå ovan syfte, både direkt och indirekt samt genom ägande i andra bolag.

2.2.1.6 Överlåtbarhet av aktier

Det är viktigt att från början stadga hur aktierna ska få överlåtas och vilka villkor som ska gälla. Som huvudregel gäller fri överlåtbarhet och aktierna får säljas och köpas fritt (privata bolag får dock inte marknadsföra försäljningen, detta kommer jag beröra i detalj i ett senare avsnitt). Genom samtyckesförbehåll, förköpsförbehåll och hembudsklausuler får man dock avtala om detta ifall man av någon anledning vill säkerställa att aktierna inte säljs till någon som man inte vill ska vara aktieinnehavare.

Samtyckesförbehåll innebär att styrelsen eller stämman måste samtycka till en viss överlåtelse. Om man nekar en försäljning krävs det dock att man hittar någon annan som är villig att köpa aktierna, annars kan försäljningen ske utan hinder.

Ett *förköpsförbehåll* innebär att en ägare som vill sälja aktier måste anmäla det till bolaget. Då ska styrelsen erbjuda de som är förköpsberättigade att köpa aktierna i första hand.

En *hembudsklausul* innebär att man efter att en ägare har sålt aktier har en lösenrätt – alltså att aktierna köps av någon med lösenrätt, efter att en befintlig aktieägare har sålt dem.

Aktieägaren behöver då inte be om lov för att sälja aktierna, men köparen måste sälja aktierna om en med lösenrätt kräver det. Det är därför kanske inte särskilt intressant att köpa dessa aktier, vilket hjälper att skydda aktieägarkretsen.

Reflektion:

Mitt råd är att införa ett samtyckesförbehåll. En hembudsklausul kan upplevas som ett hinder för utomstående finansiärer och dra ner er värdering då det upplevs som riskfyllt. Ett samtyckesförbehåll ses som längre risk även för finansiärer. Ett förköpsförbehåll kan vara intressant att införa, men under uppstartsfasen är bolaget inte så högt värderat och utomstående har sällan incitament till att köpa dessa aktier om det inte är större finansiärer. Då brukar ett samtyckesförbehåll vara mer effektivt för att uppnå den effekt ni vill uppnå.

2.2.1.7 VD

Privata aktiebolag måste inte ha en VD, det är ett sätt visa för externa parter att det finns en person som ”bestämmer”. I vissa sammanhang är det professionellt att ha en VD och det bidrar med trygghet för finansiärer som vet att det finns en person som kan ta snabba beslut. Det är dock viktigt att, om ni väljer att ha en VD, alla är överens om vad personens roll innebär. Detta för att minimera friktion inom gruppen vid tillfällen när man inte är överens. I dessa situationer behöver ni redan nu komma överens om hur ni ska hantera beslut i verksamheten.

Roller – På det spåret är det viktigt att kommunicera med varandra vad allas roller är, detta för att undvika friktioner i beslut och att det blir dålig stämning om alla inte är helt överens. Prata igenom vem som är ansvarig över vad, på så sätt kan ni återkomma till rollerna när det uppstår konflikter. Om ni har en VD så kommer ni överens om vad dennes roll är och varför personen är VD. Jag pratar alltså inte om titlar utan snarare uppdragsbeskrivningar så att inget faller mellan stolarna.

Om ni letar efter någon information som ni inte hittar i detta dokument kan ni hitta svar på praktiska frågor på verksamt.se. De har nyligen uppdaterat sin hemsida och den är mycket informativ och enkel att navigera.

2.2.2 Steg för steg guide att registrera bolaget (inklusive kostnader)

1. Till att börja med behöver ni starta ett konto på valfri bank, där lägger ni in aktiekapitalet. Sedan ber ni banken lämna ett intyg på att ni har aktiekapitalet, som ni kan bifoga er ansökan till bolagsverket. Detta kan vara en långdragen administrativ process, se till att komma i gång med detta så fort som möjligt.
2. Sedan behöver ni som tidigare nämnt att upprätta en stiftelseurkund och fylla i den informationen som krävs. Om ni använder er av e-tjänsten så upprättas detta automatiskt när ni fyller i uppgifterna på hemsidan, det går inte att komma vidare utan att fylla i all information som krävs vilket minimerar risken för att det blir fel.
3. Därefter behöver ni fylla i bolagsordningen, detta gör ni smidigast genom mallen som finns på verksam.se eller bolagsverkets hemsida. Även detta steg görs enklast genom e-tjänsten.
4. När ni har alla dokument ifyllda bifogar ni intyget från banken och skickar in er ansökan och betalar ansökningsavgiften (2 400 kronor om ni använder e-tjänsten och 2 700 om ni använder en fysisk blankett). När detta är klart behandlar bolagsverket er ansökan och återkopplar om ni behöver komplettera något (oftast bolagsnamnet). Till slut bör bolaget vara registrerat och ni erhåller då ett organisationsnummer.
5. Upprätta en aktiebok och fyll i vilka som äger vilka aktier.

Alternativ till ovan är att ni köper ett lagerbolag. Ett lagerbolag är ett färdigregistrerat, vilande aktiebolag som har skapats för att säljas snabbt till en ny ägare som vill starta verksamhet omgående. Det som är fördelen med ett lagerbolag är att du slipper den tidskrävande registreringsprocessen hos Bolagsverket och kan snabbt få tillgång till ett bolag med ett organisationsnummer för att börja bedriva verksamhet. En nackdel är att det kostar pengar (mellan 5-10tkr utöver aktiekapitalet), men i priset ingår att ni slipper administrationen och kan fokusera på att starta din verksamhet.

2.3 Särskilt om koncerner

Aktiebolag är en juridisk person, det innebär att aktiebolag kan äga och ägas av andra aktiebolag. Detta gör det möjligt för vad man kallar koncerner att existera vilket är en sammansatt bild av hur ägarstrukturen i aktiebolag som äger andra aktiebolag ser ut.

Ett aktiebolag anses vara ett moderbolag om det innehar mer än hälften av rösterna i en annan juridisk person, som då kallas dotterföretag. Ett moderbolag och dess dotterföretag kan tillsammans utgöra en koncern.

Genom att skapa ett aktiebolag vars syfte är att äga en immateriell rättighet (eran tekniska lösning) och leasa ut nyttjanderätten till ett annat bolag (driftbolaget) kan ni skydda er innovation även om bolaget och driften i sig inte går som det är tänkt, det ger er en möjlighet att prova på nytt utan att förlora er rätt till innovationen. Detta är en vanlig strategi för att skydda värdefulla tillgångar, som er AI-lösning. Om driftbolaget, som sköter den dagliga verksamheten och har avtal med kunder och leverantörer, skulle hamna i ekonomiska svårigheter och gå i konkurs, är er innovation skyddad eftersom den ägs av ett separat bolag.

Den struktur som rekommenderas av Amiras pappa är dock inte den mest optimala lösningen eftersom den inte ger den effekt som ni vill ha. Att driftbolaget är moderbolag skulle innebära att om moderbolaget försätts i konkurs kan förvaltaren disponera över dotterbolaget då moderbolaget äger aktierna, på så sätt kan ni bli av med innovationen. Det krävs egentligen inte ens att bolagen har någon koncernrelation, bolagen kan vara helt fristående från varandra. Min rekommendation är att i stället antingen vända på det, låt driftbolaget vara dotterbolag och behåll innovationen i moderbolaget eller att ha två helt från varandra fristående bolag där ni är ägare i båda.

3 Del 2 – Fördjupning och systematisering av aktiebolagsrätten

3.1 Aktiebolagsrätt – översikt

Konceptet aktiebolag är en juridisk konstruktion, det är alltså lagar, regler och principer som möjliggör existensen av ett bolag. Aktiebolagets existens vilar på fyra grundpelare; Aktiekapitalet, aktierna, styrelsen och bolagsstämman. Dessa samspelar för att fördela upp skyldigheter och rättigheter som skapar en balanserad ansvarsfördelning.

Aktiebolag är en egen juridisk entitet, det innebär frihet från personligt betalningsansvar för individerna som äger och driver bolaget. Syftet med detta är att skapa incitament till visst risktagande som krävs för att skapa ekonomisk välfärd. Det finns dock situationer där man vill förhindra onödig eller otillåten risktagande, därför har lagstiftaren valt att i specialfall införa personligt betalningsansvar där individerna agerar på ett sätt som anses vara otillåten och utanför spelreglerna. Betalningsansvar kan uppkomma för styrelsen vid kapitalbrist, alltså att aktiekapitalet understiger hälften av det registrerade beloppet.

3.1.1 Privata och publika Aktiebolag

Aktiebolag kan bedrivas i två olika former, privata och publika. Privata aktiebolag är de vanligaste och de bolag man oftast tänker på när man hör begreppet aktiebolag. Skillnaden i de olika formerna ligger i grunden i hur aktierna får säljas. Publika aktiebolag får vända sig till allmänheten och aktierna får köpas och säljas öppet. Detta är de bolagen vi ser noterade på börsen. Med det sagt så innebär inte det faktum att ett aktiebolag är publikt att det är noterat på börsen då ett aktiebolag kan vara publikt men inte noterat på en handelsmarknad.

3.1.2 Skillnader i krav och regler

Det finns skillnader i vissa regler mellan privata och publika bolag.

Privata bolag omfattas av ett annonserings och spridnings förbud, det innebär i korthet att man aldrig får annonsera ut aktier, teckningsrätter, skuldebrev eller teckningsoptioner till antingen; 200 personer eller fler än 200 poster till en krets som i förväg har anmält intresse att köpa dessa.²² Bryter man mot detta kan man dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

I detta dokument kommer huvudfokus vara privata aktiebolag, därför kommer regler och koncept främst framställas med utgångspunkt i de regler som gäller för privata aktiebolag. I de regler som avviker mellan formerna kommer en notering göras men ingen närmare beskrivningen av de publika bolagens regler kommer att förekomma.

²² Se 1 kap. 7 § och 15 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551); prop. 1993/94:196 Om handel och offentlighet på värdepappersmarknaden, s. 41 ff.

3.2 Ägarfrågor och aktier

En av de grundläggande pelarna som aktiebolaget vilar på är aktierna. I detta kapitel kommer vi att beröra vad en aktie innebär, vilka rättigheter som tillförs ägare av aktier och beskriva djupare hur aktierna kan fördelas utifrån olika behov och intressen som aktieägare och bolag kan ha.

Aktier är en representation av bolaget i sig, varje aktie innebär en delägar rätt i bolaget, den bär med sig rättigheter (och skyldigheter) av primärt två slag; ekonomiska rättigheter (och skyldigheter), rätt till vinstutdelning och omsättning av aktierna (alltså att sälja och köpa aktier) samt rösträttigheter på bolagstämman, alltså rätten att få vara med och bestämma på bolagstämman.²³

Ett aktiebolag kan också äga aktier ”i sig själv”, då har aktien inte samma rättigheter som om en fysisk person äger aktierna.²⁴

3.2.1 Aktieslag och rösträtt

Alla aktiebolag består av aktier, dessa aktier omfattas som huvudregel av likhetsprincipen som är en logisk form av andelsbaserad ägande, där varje del av bolaget är lika värt som andra delar. Alla aktier ska ha lika ekonomisk rättighet men kan skilja sig i rösträttigheter. För att det för aktieägaren ska vara tydligt vilka rösträttigheter som den innehar delar man upp aktier med olika andelar rösträtt i olika aktieslag. Att det finns olika aktieslag måste framgå av bolagsordningen samt ska skillnaderna dokumenteras i aktieboken.

Man talar om aktier i olika serier, alltså av olika slag. Exempelvis A- och B-aktier. Det finns begränsningar i hur stor skillnaden i rösträtt får vara, ett aktieslag kan som högst överstiga tio gånger röstvärdet av en annan.²⁵ Det innebär att man i teorin kan ha hur många aktieslag som helst så vida det med högst röstvärde inte skiljer mer än tio gånger röstvärde med det som har lägst.

3.2.2 Vinstutdelning

Som tidigare nämnt medför varje aktie ekonomiska rättigheter, den största av dessa rättigheter är rätten till vinstutdelning. Ett aktiebolags underliggande syfte är att bedriva vinstgenererande verksamhet, alltså ska det skapa ekonomisk tillväxt och därmed ett ekonomiskt överskott. Vid årsredovisningen redovisar bolaget hur stor vinsten är i bolaget (om någon alls, det är inte sällan bolag går med förlust trots det underliggande syftet), denna vinst ska fördelas lika mellan aktierna.²⁶ Notera att man inte måste göra en utdelning till aktieägare, även om man väljer att göra en utdelning kan man välja att endast dela ut delar av vinsten. Däremot kan man inte fördela utdelning annorlunda mellan aktierna. Varje aktie i bolaget har rätt till samma andel av utdelningen som en annan.

²³ Se 4 kap. 1 § och 7 kap. 8 § ABL

²⁴ Se 19 kap. 1 § ABL

²⁵ 4 kap. 5 § ABL

²⁶ 18 kap. 1 § ABL

Om bolagets vinst är 100 kronor och bolaget har 100 aktier ska varje aktie få 1 krona. Det kan finnas aktieägare med 5 aktier som får 5 kronor och aktieägare med 95 aktier som får 95 kronor. Alltså fördelas det inte lika mellan *aktieägarna* utan mellan *aktierna*.

3.2.3 Överlåtelsebegränsningar (samtycke, förköp, hembud)

I bolagsordningen kan det finnas bestämmelser om hur aktierna får överlätas. Det är viktigt att som aktieägare ha koll på dessa regler då brott mot dessa regler kan innebära att aktierna återgår eller att överlåtaren blir personligt skadeståndsskyldig.

Syftet med dessa begränsningar är att säkerställa att den befintliga ägarkretsen är skyddad från andra personer.²⁷ Man vill alltså skapa ett skydd för inflytande i bolaget. I många fall är de befintliga aktieägarna ”aktiva” aktieägare, vilket innebär att de själva är verksamma i bolaget och bidrar till den vinst som genereras. I dessa situationer vill man inte att en utomstående person kan förvärva aktier men inte vara aktiv i bolaget, det skulle innebära att de kan ta del av bolagets ekonomiska rättigheter utan att vara med och skapa värde i bolaget. Eller så vill man inte att utomstående ska kunna ta sig in i ägarkretsen och ”trycka ut” de andra ägarna genom att förvärva många rösträtter och på så sätt ”förlama” resterande aktieägare. Alltså göra deras röster ineffektiva.

3.2.3.1 Samtyckesförbehåll

I aktiebolagslagen stadgas att man genom bolagsordningen kan införa förbehåll om att en eller flera aktier får överlätas till en ny ägare endast om bolaget samtycker till detta. Med bolaget menas styrelsen men om det uttryckligen stadgas kan man avtala om att det är stämman som ska lämna samtycke. Med överlåtelse menas köp, byte eller gåva. Överlåtelse genom arv eller testamente kan alltså inte förbehållas.²⁸

Det innebär att det är fritt att stadga att endast vissa aktier omfattas av detta förbehåll. Antingen aktier som innehas av viss aktieägare eller ett visst aktieslag. Men det ska tydligt framgå i bolagsordning samt aktieboken vilka aktier som förbehållet gäller.

Det finns regler om vad ett sådant förbehåll skall innehålla;

1. Vilket organ som ska pröva frågan om samtycke (stämman eller styrelsen).
2. Vilket slag av överlåtelse som kräver samtycke (antingen alla överlåtelser eller särskilda, exempelvis endast gåva).
3. Om bolaget kan ge eller vägra samtycke för ett mindre antal aktier än ansökan omfattar.
4. Villkoren för en annan förvärvares övertagande (den förvärvare som bolaget föreslår). Man behöver inte ange pris för aktierna, om det inte bestäms gäller det pris som motsvarar vad den ursprunglige förvärvaren skulle betalat. Om dessa villkor anses vara oskäligen kan de jämkas.
5. Den tid inom vilket bolaget ska meddela beslut.

²⁷ Se 4 kap. 7–8 §§ och 7 kap. 50 § ABL

²⁸ Se 4 kap. 8–9 §§ aktiebolagslagen (2005:551); Nerep, Samuelsson & Skog, *Aktiebolagslagen* (4 juni 2025, JUNO), kommentaren till 4 kap. 8 §.

6. Den tid för vilken talan får väckas mot beslutet (alltså den tid aktieägaren har på sig att överklaga ett beslut). Om inget anges gäller sex månader som huvudregel.
7. Den tid (högst en månad) från den tidpunkt då priset för aktierna blev bestämt, inom vilket aktier som övertagits från annan förvärvare (den som bolaget föreslår) skall betalas.

Vad detta innebär i praktiken är att en aktieägare som innehar aktier med detta förbehåll hittar en köpare och kommer överens om priset, sedan lämnar aktieägaren en ansökan om samtycke hos bolagets styrelse med uppgifter om vem förvärvaren är. Om aktieägaren vill att bolaget ska anvisa annan förvärvare om den tilltänkte nekas skall han meddela detta och ange samtliga villkor för överlåtelsen.

Vägrar bolaget (nekar) överlåtelsen skall bolaget uppge skälen till detta. Om aktieägaren begärt det ska bolaget i beslutet anvisa en annan förvärvare. Om aktieägaren har begärt att bolaget anvisar en annan förvärvare men bolaget inte gör det har aktieägaren rätt att sälja aktierna till den ursprungliga förvärvaren ändå.²⁹

Oavsett om bolagets beslut är att neka eller tillåta försäljningen ska beslutet meddelas till samtliga aktieägare, såvida beslutet inte tagits av stämman. Uppstår det en tvist om samtycke kan talan föras inför skiljedom.

Ett samtyckesförbehåll hindrar inte utmäta aktier eller de aktier som ingår i ett konkursbo att överlåtas.

3.2.3.2 Förköpsförbehåll

Genom lag stadgas att bolag genom bolagsordningen får avtala om att en aktieägare eller någon annan skall erbjudas att köpa en aktie innan den överläts till en ny ägare.³⁰ Detta kallas förköpsförbehåll. Syftet med förbehållet är att kunna säkerställa att de befintliga aktieägarna kan bibehålla kontrollen över bolaget och att utomstående personer vars intresse kan vara okända inte blir en del av bolaget.

Den som avser överlåta en aktie med detta förbehåll måste meddela bolagets styrelse om sin vilja och uppge villkoren för förköp. När styrelsen mottagit en anmälan ska den genast antecknas i aktieboken med uppgift om dagen för anmälan. Därefter ska bolaget meddela de förköpsberättigade. Den som vill utföra sin förköpsrätt (alltså köpa aktierna) skall anmäla det till styrelsen, då ska styrelsen anteckna detta i aktieboken med uppgifter om dagen för anmälan.

Kommer köparen och överlåtaren inte överens ska tvisten avgöras av skiljedom. Den som vill väcka en sådan talan ska meddela styrelsen som ska föra anteckning om detta i aktieboken med uppgifter om dagen för anmälan.

Begär man det ska bolaget lämna intyg om att samtliga av dessa anteckningar har förts in i aktieboken.

²⁹ Se 4 kap. 11–12 §§ ABL

³⁰ Se 4 kap. 18–26 §§ ABL

Om ingen agerar på förköpet och den angivna tidsfristen har löpt ut får aktieägaren som vill överlåta aktierna göra detta till en annan förvärvare inom sex månader från att tiden löpt ut. En sådan överlåtelse får inte vara förmånligare än den som lämnats till de förköpsberättigade.

Om en överlåtelse sker i strid mot förbehållet (alltså att man inte följt ovan process) är förvärvet ogiltigt. Alltså har det aldrig skett en transaktion.

3.2.3.3 Hembudsförbehåll

Ett hembudsförbehåll innebär att man i bolagsordningen stadgar att aktier som förvärvas kan lösas in av en aktieägare eller någon annan på förtid angiven person.³¹ Detta är en bestämmelse som gäller för både publika och privata aktiebolag. Även detta förbehåll kan avse vissa eller alla aktier. Den som förvärvar en sådan aktie skall informera bolagets styrelse om förvärvet. Den skall informera vilken ersättning som lämnats för aktierna och de villkor som den ställer för inlösen. Styrelsen ska då anteckna anmälan och dagen den lämnats i aktieboken och informera varje lösningsberättigad om detta.

Den som vill utnyttja lösningsrätten meddelar styrelsen detta, styrelsen ska även anteckna detta i aktieboken.

Den som förvärvat aktier med hembudsförbehåll kan inte föras in i aktieboken som innehavare av aktierna förens det står klart att lösningsrätten inte utnyttjas, därmed har förvärvaren inte de rättigheter som aktierna normalt medför. Däremot har den under tiden rätt till bolagets vinstutdelning och företrädesrätt till att teckna nya aktier, teckningsoptioner eller konvertibler. Om det uttryckligen står i bolagsordningen kan personen ha rösträtt och därmed sammanhängande rättigheter (och skyldigheter).

3.3 Bolagsorgan

3.3.1 Bolagsordning

Bolagsordningen är kanske inte vad man skulle kalla för ett av bolagens organ, men det fyller en viktig funktion för aktiebolagens existens, det fungerar nämligen som bolagets stadgar. Det är ett offentligt dokument där ”reglerna” för bolaget framgår.³² Ett av dess funktioner är att skydda aktieägare och någon som har intention att bli aktieägare. Genom att dokumentet som fungerar som bolagets regler är det tydligt för alla vilka spelregler som gäller vilket bidrar med en sorts verktyg för förutsebarhet, främst i att man har en möjlighet att ta ställning i om de villkor som uppställs är rimliga och värda risken. Detta dokument är alltså bindande för ägarna.

3.3.2 Bolagsstämman

Bolagsstämman är aktieägarnas forum och regleras i 7 kap. ABL. Där har de rätt att besluta om bolagets angelägenheter. Bolagsstämman är det högsta organet, de har ensam

³¹ Se 4 kap. 27–36 §§ ABL

³² Se 3 kap. 1 § aktiebolagslagen (2005:551); Nerep, Samuelsson & Skog, Aktiebolagslagen (4 juni 2025, JUNO), kommentaren till 3 kap. 1 §.

beslutanderätt (exklusiv kompetens) rörande vissa frågor. Trots detta har stämman inte så kallad omnipotens, de kan alltså inte besluta om vad som helst. Bolagstämman får exempelvis inte plocka ifrån styrelsen sin beslutskompetens då vissa saker som styrelsen gör innebär straffansvar, här måste styrelsen få avgöra själva hur de vill navigera vissa frågor som kan innebära personligt ansvar för dem.

Det finns regler för vart stämman ska hållas, huvudregeln är att den ska hållas där styrelsen har sitt säte, men om man anger det specifikt i bolagsordningen så kan man avtala om en särskild angiven ort eller att stämman ska hållas digitalt. Det kan dessutom hållas på annan ort utan att det framgår av bolagsordningen om ”extraordinära omständigheter kräver det”. Detta innebär i princip om det inte går att hålla det på den ordinarie orten.

3.3.2.1 Kallelse

Styrelsen kallar till bolagstämman, i bolagsordningen skall man föreskriva reglerna för kallelse.³³ Generellt innehåller det regler om hur långt tid innan stämman kallelse ska gå ut men lagen innehåller minimiregler som man måste förhålla sig till. En kallelse till bolagstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor innan stämman, har bolaget angivit något annat i bolagsordningen får det vara senast två veckor innan stämman (7 kap. 18 och 19 §§). Varje bolag måste hålla minst enstämma per år, men om styrelsen anser att det krävs får man kalla till extra bolagstämma mellan de ordinarie stämmorna. (7 kap. 10 §)

Dessutom måste styrelsen kalla till en extrastämma om en revisor eller en ägare som äger minst 10% av aktierna skriftligen begär det. Personen måste ange ett angivet ärende som skall behandlas. Styrelsen har då två veckor på sig att kalla till stämman. (7 kap. 13 §)

Alla aktieägare har dock rätten att begära att en fråga behandlas på en bolagstämma, då ska de skriftligen begära det hos styrelsen, ärendet måste behandlas om det kommit senast en vecka innan kallelse för stämman senast får utfärdas eller efter denna tidpunkt om det finns tid att ta med det i kallelsen till stämman (7 kap. 16 §).

Styrelsen kallar till stämman på det sätt det är angivet i bolagsordningen. Ibland måste styrelsen även skicka kallelsen med post till alla aktieägare om det ska hållas på annan tid än det som anges i bolagsordningen eller;

1. Behandla en fråga om ändring i bolagsordningen
2. Ta ställning till likvidation
3. Granska likvidators slutredovisning, eller
4. Behandla en fråga om att bolagets likvidation ska upphöra

(7 kap. 23 §)

En kallelse till bolagsstämma ska tydligt ange tid och plats för stämman, vilken typ av stämma det gäller (ordinarie eller extra), samt vilka ärenden som ska behandlas. Om frågor om exempelvis ändring av bolagsordningen, emission eller liknande ska tas upp, måste detta

³³ Se 7 kap. 18 § och 3 kap 1 § ABL.

framgå i kallelsen. Kallelsen ska även innehålla information om hur aktieägare gör för att delta och, vid behov, om handlingar finns tillgängliga för granskning inför stämman. (7 kap. 24 och 25 §§)

3.3.2.2 *Aktieägaress deltagande på stämman*

Varje aktieägare har rätt att delta på bolagstämman under förutsättningar att man finns med i aktieboken på dagen för stämman. Man får välja att föreskriva att aktieägare måste anmäla sitt deltagande innan angiven dag (som framgår av kallelsen), om detta är fallet måste det framgå av bolagsordningen.³⁴

Om man som aktieägare inte själv har möjlighet att delta på stämman kan utöva sin rätt genom ett ombud genom en skriftlig fullmakt. Aktieägaren måste själv underteckna och datera fullmakten. Denna fullmakt får högst gälla i ett år.³⁵

Det finns även regler om som stadgar att bolaget inte får samla in fullmakter, men styrelsen får samla in fullmakter på ett särskilt sätt som anges i lagen förutsatt att det finns en bestämmelse i bolagsordningen som tillåter detta. Dessa regler om fullmakt är inte särskilt aktuella för er som start-up bolag då eran verksamhet inte är i den skala som kräver att ni som aktieägare företräds av ombud, men det är viktigt att känna till när ni tar in extern finansiering då finansiärerna kan ha intresse av att vara representerade av ombud (ofta för att de själva är upptagna med sin kärnverksamhet eller har jurister som är bättre lämpade till att föra deras talan).

Aktieägare kan också poströsta om bolagsordningen uttryckligen tillåter detta eller om styrelsen inför stämman beslutar att det ska gå, då ska det ske på särskilt vis.

Aktier som ägs av bolaget själv eller av något dotterbolag kan inte företräddas vid bolagstämman. Dessa aktier ska inte heller räknas med vid beslut.

3.3.2.3 *Rösträtt*

En aktieägare får rösta med samtliga aktier som den äger eller företräder om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, alltså finns det möjlighet att inskränka rösträtten. Lagstiftaren har avstått att begränsa möjligheterna att inskränka rösträtten då man har ansett att det inte är möjligt att på förhand avgöra alla möjliga begränsningar, men ändringar av bolagsordningen kräver majoritetsbeslut vilket gör det svårt att göra dessa ändringar i ett redan befintligt bolag.

3.3.2.4 *Ordinarie bolagstämma*

Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår ska aktieägarna hålla minst en ordinarie bolagstämma, även kallad årsstämma, där styrelsen ska presentera årsredovisningen och revisionsberättelsen.³⁶ Är man ett moderbolag är man skyldig att upprätta koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse. I bolagsordningen får man föreskriva om man vill hålla fler ordinariestämmor som bolaget måste hålla.

³⁴ Se 7 kap. 2 § och 7 kap. 28 § ABL; Nerep m.fl., a.a., kommentarerna till 7 kap. 2 § och 7 kap. 28 §.

³⁵ Se 7 kap. 3 § ABL; Nerep m.fl., a.a., kommentaren till 7 kap. 3 §.

³⁶ Se 7 kap. 10 § ABL

Vid årsstämman skall vissa beslut fattas. Dessa är:

- Fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen
- Om dispositionen beträffande bolagets vinst eller förlust enligt balansräkningen
- Ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och VD:n
- Andra ärenden som stämman enligt lag ska behandla

3.3.2.5 *Fortsatt bolagstämma*

Vid en bolagstämma kan man besluta om en s.k. fortsatt stämma, det innebär att stämman fortsätter en annan dag. För att ett beslut rör en punkt 1-3 av ovan nämnda beslut som måste hållas ska vänta till en fortsatt stämma måste antingen stämman besluta om det eller ska en aktieägare som innehar 10% av aktierna begära det. En sådan stämma måste hållas inom fyra veckor och högst åtta veckor efter beslutet, man kan inte vänta längre än så. Är det fråga om en fråga i punkt 1 eller 2 måste styrelsen anmäla beslutet för registrering i aktiebolagsregistret, då kan man max vänta fyra veckor till nästa stämma. (7 kap. 14 §).

3.3.2.6 *Beslut*

Det finns regler om hur aktieägarna ska rösta för att beslut ska anses vara igenomröstade, dessa regler finns på plats särskilt för beslut som påverkar alla aktieägare. Reglerna är i huvudsak minoritetskyddande, alltså även om du är en aktieägare med få röster kan inte de andra aktieägarna göra vad de vill utan dig.

För att ändra i bolagsordningen krävs det att minst två tredjedelar av både rösterna och antal aktier röstar för ändringen. (7 kap. 42 §).

Om man däremot ska ändra uppgifter i bolagsordningen som ändrar bolagets syfte (att vara enbart vinstdrivande), inför en överlåtelsebegränsning eller som innebär att rättsförhållandet mellan aktier rubbas (exempelvis ändrar rösträtt mellan aktie-serier), skall samtliga aktieägare som deltar på stämman vara eniga om beslutet. Dessutom ska aktieägarna som deltar på stämman gemensamt äga minst 90% av bolagets aktier. Notera att det gäller bolagets totala aktier, inte endast de som företräds på stämman (7 kap. 43 §).

Om beslutet rör fråga om antal aktier en aktieägare får rösta med på stämman, avsättningar till bunden fond eller användningen av bolagets vinst eller tillgångar vid en upplösning begränsas, kräver det två tredjedelar av rösterna och 90% av aktierna som företräds på stämman (7 kap. 44 §).

I vissa särskilda situationer kan dock ändringar i bolagsordningen godkännas med något lägre majoritetskrav. Det gäller om ändringen *endast försämrar rättigheterna för vissa aktier eller ett helt aktieslag*. I dessa fall krävs att minst två tredjedelar av både rösterna och de företrädde aktierna röstar för ändringen, men dessutom måste de berörda aktieägarna själva samtycka i mycket hög grad. Antingen alla närvarande vars aktier påverkas och tillsammans minst 90 % av dessa aktier, eller *för ett helt aktieslag* minst hälften av alla sådana aktier samt nio tiondelar av de som är företrädde på stämman. Detta förstärker skyddet för minoriteten inom just den aktiegruppen.

I bolagsordningen kan man bestämma om strängare beslutskrav, men inte mildare krav (7 kap. 40 § 2 st).

3.3.2.7 Generalklausulen

Generalklausulerna, som finns i 7 kap. 47 § gäller för bolagsstämman och 8 kap. 41 § gäller för styrelsen och VD, är en form av allmänna uppföranderegler. De slår fast att varken stämman eller ledningen får fatta beslut som är ägnade att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan, till nackdel för bolaget eller en annan aktieägare. Denna regel är nära förknippad med likhetsprincipen, som säger att alla aktier har lika rätt i bolaget. Syftet är att skydda minoritetsägare från att majoriteten fattar beslut som gynnar dem själva på minoritetens bekostnad. Exempelvis skulle en riktad nyemission till en majoritetsägare till en alltför låg kurs kunna angripas med stöd av generalklausulen.

3.3.2.8 Klander och nullitet

Om ett beslut fattas på bolagsstämman i strid med aktiebolagslagen (inklusive generalklausulen) eller bolagsordningen, kan en aktieägare, styrelsen, en enskild styrelseledamot eller VD föra talan mot bolaget för att få beslutet upphävt eller ändrat. Detta kallas att klandra beslutet. En sådan klandertalan måste som huvudregel väckas inom tre månader från dagen för beslutet, annars blir beslutet giltigt trots felet.

Vissa fel är dock så allvarliga att beslutet anses vara en nullitet, det vill säga ogiltigt från början, oavsett om någon klandrar det eller inte. Detta gäller beslut som inte kan fattas ens med samtliga aktieägars samtycke, till exempel beslut som strider mot tvingande borgenärsskyddsregler. Även beslut där kallelse till stämman i väsentliga delar inte har följts kan vara en nullitet. För dessa beslut finns ingen tidsgräns för att väcka talan.

3.3.2.9 Att tänka på

I er nuvarande situation, där ni tre grundare är de enda aktieägarna, operativa i bolaget och helt överens, har dessa regler liten praktisk betydelse. Eftersom ni är eniga kommer ni inte att fatta beslut som någon av er anser vara "otillbörliga". Om ni är överens (har samtliga aktieägars samtycke, SAS) kan ni till och med frånga många av lagens aktieägarskyddande regler, som till exempel likhetsprincipen, utan att det kan klandras. Ni litar på varandra och risken för interna maktkonflikter är minimal.

Framöver kommer dock dessa regler att bli helt avgörande. När ni tar in en extern investerare, som en riskkapitalist, kommer ni inte längre att vara helt eniga om allt. Ni kommer då att utgöra en ägargrupp (grundarna) och investeraren en annan, med potentiellt olika intressen och tidshorisonter. I ett sådant läge blir generalklausulen ert viktigaste verktyg för att skydda er som grundare mot att en framtida majoritetsägare missbrukar sitt inflytande.

Om investeraren, efter att ha uppnått majoritet, skulle försöka fatta beslut som på ett otillbörligt sätt gynnar dennes intressen, till exempel en påtvingad försäljning till underpris eller en ofördelaktig fusion, kan ni klandra beslutet med hänvisning till generalklausulen.

Kunskapen om dessa skyddsregler är därför en förberedelse för den dag då ägarkretsen blir mer komplex och intressekonflikter kan uppstå. De fungerar som ett fundamentalt skyddsnät som säkerställer att spelreglerna är rättvisa, även när ni går från att vara en sammansvetsad grupp till att bli en minoritet i det bolag ni själva har skapat.

3.3.3 Styrelsen

Varje aktiebolag måste ha en styrelse som består av en eller flera ledamöter. Det är styrelsen som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter. Detta innebär att styrelsen har det yttersta ansvaret för den operativa verksamheten och ska se till att bolaget sköts på ett effektivt och betryggande sätt.

Styrelsens behörighet omfattar i princip alla beslut som inte enligt lag eller bolagsordningen ska fattas av bolagsstämman. Deras befogenhet, det vill säga vad de får göra, ramar in av verksamhetsföremålet i bolagsordningen. Styrelsen ska också fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och se till att det finns en betryggande kontroll över bokföring och medelsförvaltning.

Styrelsen utses av bolagsstämman. För att vara styrelseledamot måste man vara en myndig, fysisk person och får inte vara i konkurs eller ha förvaltare. Minst hälften av styrelseledamöterna måste vara bosatta inom EES-området. Om styrelsen har färre än tre ledamöter, måste det finnas minst en suppleant.

Styrelsen har en lojalitetsplikt mot bolaget, vilket innebär att den ska agera i aktieägarnas gemensamma intresse, vilket vanligtvis är vinstsyftet (enligt 3 kap. 3 §). Vidare finns det jävsregler som förbjuder en styrelseledamot att delta i handläggningen av frågor där denne har ett personligt intresse som kan strida mot bolagets.

3.3.3.1 Behörighet och befogenhet

För att förstå styrelsens roll och ansvar är det viktigt att skilja på två centrala begrepp: behörighet och befogenhet. Enkelt uttryckt handlar behörighet om vad styrelsen kan göra med bindande verkan för bolaget gentemot en utomstående part, som en kund eller leverantör. Befogenhet handlar i stället om vad styrelsen får göra enligt de interna instruktioner och ramar som finns, till exempel från bolagsstämman eller i bolagsordningen. Man kan se det som att behörigheten sätter den yttre gränsen för styrelsens handlingsutrymme, medan befogenheten är en snävare, intern gräns.

Styrelsens behörighet är mycket vid och omfattar i princip allt som inte enligt lag är exklusivt för bolagsstämman, som att ändra bolagsordningen. Styrelsen svarar enligt 8 kap. 4 §gäller för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter. Detta ger styrelsen rätt att företräda bolaget och teckna dess firma, det vill säga ingå avtal. En utomstående part ska i stor utsträckning kunna lita på att ett avtal som sluts med styrelsen är giltigt. Styrelsens befogenhet begränsas däremot av det verksamhetsföremål som ni angett i bolagsordningen. Styrelsen får alltså inte fatta beslut som går utanför den verksamhet som ni har definierat att bolaget ska ägna sig åt.

Andra exempel på befogenhetsinskränkningar är generalklausulen, som förbjuder otillbörligt gynnande av en aktieägare, samt jävsreglerna. Om styrelsen överskrider sin befogenhet men agerar inom sin behörighet, blir bolaget som huvudregel ändå bundet av avtalet, förutsatt att den utomstående parten var i god tro. Styrelseledamöterna kan däremot bli personligt skadeståndsskyldiga mot bolaget för den skada som befogenhetsöverskridandet har orsakat.

3.3.3.2 Styrelsens skadeståndsansvar

En central del av styrelseuppdraget är det ansvar som följer med rollen. En styrelseledamot som under sitt uppdrag, uppsåtligen eller av oaktsamhet, skadar bolaget ska ersätta skadan. Detta ansvar, som regleras i 29 kap. 1 § ABL, gäller individuellt för varje ledamot och inte för styrelsen som ett kollektiv.

För att en styrelseledamot ska bli skadeståndsskyldig mot bolaget (så kallad intern skada) krävs att fyra förutsättningar är uppfyllda:

1. En skada har uppstått: Bolaget måste ha lidit en ekonomisk skada.
2. Inom uppdraget: Handlingen eller underlåtenheten måste ha skett när ledamoten fullgjorde sitt styrelseuppdrag.
3. Oaktsamhet eller uppsåt (culpa): Ledamoten måste ha agerat vårdslöst eller med avsikt. Dåliga affärsbeslut leder i regel inte till ansvar om beslutet har varit omsorgsfullt förberett och fattats i aktieägarnas intresse.
4. Orsakssamband: Det måste finnas ett direkt orsakssamband (adekvat kausalitet) mellan ledamotens agerande och den uppkomna skadan.

Utöver skada mot bolaget kan en styrelseledamot även bli ansvarig för skada som tillfogas en aktieägare eller någon annan (exempelvis en borgenär). För sådant externt skadeståndsansvar krävs det, utöver culpa och orsakssamband, att skadan har orsakats genom en överträdelse av aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

3.3.3.3 Ansvarsfrihet och talan om skadestånd

Varje år ska årsstämman fatta beslut om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna för det gångna räkenskapsåret. Om ansvarsfrihet beviljas med enkel majoritet kan bolaget som huvudregel inte längre väcka en skadeståndstalan mot styrelsen för de handlingar som beslutet omfattar.

En talan om skadestånd kan dock fortfarande väckas om en minoritet som äger minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget har röstat mot förslaget om ansvarsfrihet. Eller om det senare framkommer att årsredovisningen eller revisionsberättelsen inte innehöll riktiga och fullständiga uppgifter om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

För er som ett nystartat bolag, där ni själva utgör styrelsen, kan skadestandsreglerna te sig avlägsna. Ni fattar alla beslut i samförstånd och i bolagets bästa intresse. Ansvaret blir dock mer påtagligt så fort bolaget växer och tar in externa parter. Framför allt när ni tar in en extern finansär då ökar komplexiteten mångdubbelt. Då ställs högre krav på formalia, dokumentation av beslut och att ni agerar i enlighet med alla lagar och regler. En felaktig

värdeöverföring, en bristfällig årsredovisning eller en underlåtenhet att agera vid kapitalbrist (25 kap. 13 §) är exempel på situationer som snabbt kan leda till ett personligt skadeståndsansvar. Kunskapen om detta ansvar är därför avgörande för att kunna navigera bolagets tillväxt på ett tryggt och ansvarsfullt sätt.

3.3.4 VD och ledningsfunktioner

I publika aktiebolag är det obligatoriskt att ha en verkställande direktör (VD), men i privata aktiebolag är det frivilligt. Det är styrelsen som utser en VD. En VD ska sköta den löpande förvaltningen av bolaget enligt de riktlinjer och anvisningar som styrelsen ger.

Vad som ingår i den "löpande förvaltningen" beror på bolagets storlek och verksamhetens art, men det handlar typiskt sett om de dagliga operativa besluten. VDn har också rätt att vidta mer ovanliga eller betydelsefulla åtgärder om det är brådskande och ett styrelsebeslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolaget. VDn är även ansvarig för att bokföringen sköts enligt lag och att medelsförvaltningen är betryggande.

Precis som styrelseledamöter måste en VD vara en myndig, fysisk person och får inte ha näringsförbud eller vara i konkurs. VDn har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om inte styrelsen beslutar annat i ett enskilt fall. Det finns även jävsregler för VD som liknar de som gäller för styrelsen.

Externa finansiärer tenderar att värdera bolag med en VD aningen högre än bolag utan VD, då man anser att det finns en person som kan ta ett beslut när det krävs, alltså kan det vara bra att i alla fall på papper utse en VD.³⁷

3.3.5 Revisor och revision

Ett aktiebolag ska som huvudregel ha minst en revisor, men mindre privata aktiebolag kan välja att avstå från revisor om det anges i bolagsordningen. Detta undantag regleras i 9 kap. 1 § ABL och grundar sig på de så kallade 3–3–1-reglerna. Reglerna innebär att ett bolag får välja bort revisor om det under de två senaste räkenskapsåren inte uppfyller mer än ett av följande tre villkor: fler än tre anställda, mer än 3 miljoner kronor i nettoomsättning eller mer än 1,5 miljon kronor i balansomslutning. Överskrids två av dessa gränser under två på varandra följande år blir bolaget åter revisionspliktigt.

Revisorns uppgift är att självständigt granska bolagets årsredovisning, bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning i enlighet med god revisionssed. Granskningen ska vara så omfattande att revisorn kan uttala sig om bolagets redovisning ger en rättvisande bild av dess ekonomiska ställning. Efter varje räkenskapsår ska revisorn lämna en revisionsberättelse till årsstämman, där revisorn även uttalar sig om ansvarsfrihet för styrelsen och VD.

³⁷ Qumra Capital, "Investing in a Startup? Make Sure the CEO Can Tell Their Story" (18 mars 2018) <https://qumracapital.com/investing-in-a-startup-make-sure-the-ceo-can-tell-their-story/> [hämtad 12 november 2025].

Om bolagsstämman inte väljer revisor kan en minoritetsrevisor utses av Bolagsverket efter begäran från en aktieägarminoritet som representerar minst en tiondel av samtliga aktier. Denna revisor deltar i revisionen tillsammans med den ordinarie revisorn och har samma rättigheter och skyldigheter.

3.4 Kapital och finansiering

3.4.1 Aktiekapitalets funktion

Aktiekapitalet är en av aktiebolagets grundpelare. Dess främsta funktion är att fungera som ett skydd för bolagets borgenärer. Eftersom aktieägarna som huvudregel inte har något personligt betalningsansvar för bolagets skulder (1 kap. 3 §), utgör aktiekapitalet en sorts garanti för att det finns tillgångar i bolaget som kan användas för att betala skulder.

Aktiekapitalet utgör bolagets bundna egna kapital, vilket innebär att bolaget alltid ska ha ett eget kapital som minst motsvarar aktiekapitalets värde, men att detta inte behöver bestå av likvida medel utan kan utgöras av andra tillgångar. Värdeöverföringar, som vinstutdelning, får endast ske om det finns full täckning för det bundna egna kapitalet efter överföringen (17 kap. 3 §). Detta kallas beloppsspärren.

Minsta tillåtna aktiekapital för ett privat aktiebolag är 25 000 kronor. För publika aktiebolag är kravet 500 000 kronor. Aktiekapitalet fungerar också som en ansvarsstandard; om hälften av det registrerade aktiekapitalet förbrukas, måste styrelsen vidta åtgärder för att antingen återställa kapitalet eller avveckla bolaget för att undvika personligt betalningsansvar (25 kap. 13 §).

3.4.2 Nyemissioner och kapitalanskaffning

När ett aktiebolag behöver mer kapital för att expandera eller finansiera sin verksamhet kan det genomföra en nyemission av aktier. Detta innebär att bolaget ger ut (emitterar) nya aktier som tecknas mot betalning, vilket ökar aktiekapitalet. Beslut om nyemission fattas som huvudregel av bolagsstämman.

Huvudregeln vid nyemission är att befintliga aktieägare har företrädesrätt att teckna de nya aktierna i förhållande till sitt tidigare innehav (13 kap. 1 §). Detta skyddar aktieägarna mot utspädning av deras ägarandel och inflytande.

I vissa fall kan bolagsstämman besluta om en riktad emission, där rätten att teckna de nya aktierna riktas till en specifik grupp eller person, exempelvis en ny investerare, anställda eller allmänheten (i publika bolag). Ett sådant beslut kräver kvalificerad majoritet (två tredjedelars majoritet av både avgivna röster och representerade aktier) eftersom det avviker från aktieägarnas företrädesrätt.

Betalning för nya aktier kan ske kontant, med egendom (apportegendom) eller genom kvittning av en fordran mot bolaget. Priset för en ny aktie (teckningskursen) får inte understiga aktiens kvotvärde, vilket är aktiekapitalet delat på antalet aktier (13 kap. 4 §).

För eran del är reglerna kring nyemission inte begränsade, då ni själva äger alla aktier i bolaget är det enkelt att besluta om att emittera nya aktier med företrädesrätt till investerare. Det innebär att ni på en bolagsstämma beslutar att avvika från er egen företrädesrätt och låter investeraren teckna nya aktier direkt från bolaget. Pengarna som investeraren betalar för de nya aktierna går då direkt in i bolagets kassa och stärker dess finanser för vidareutveckling och lansering.

3.4.3 Venture capital och investerare

Venture capital (riskkapital) är en vanlig finansieringsform för startups och tillväxtbolag som behöver kapital för utveckling och expansion. Riskkapitalister är ofta specialiserade på att investera i unga, onoterade bolag med hög tillväxtpotential.

Det är vanligt att riskkapitalister kräver en plats i styrelsen för att kunna övervaka sin investering och bidra med sin expertis. De vill ofta också ha inflytande över viktiga beslut, vilket regleras i ett aktieägaravtal. Detta avtal kompletterar bolagsordningen och reglerar relationerna mellan ägarna. Trots er önskan att inte skriva massa avtal är det starkt rekommenderat att upprätta ett sådant för att undvika framtida konflikter, särskilt när externa parter blir delägare.

3.4.4 Överkursfond och andra reserver

När nya aktier emitteras till ett pris som är högre än aktiernas kvotvärde, kallas det överskjutande beloppet för överkurs. Denna överkurs ska enligt lag placeras i en överkursfond (3 kap. 5 a § ÅRL).

Överkursfonden delas upp i en bunden överkursfond och en fri överkursfond. Hur fördelningen ska se ut bestäms i emissionsbeslutet.

- Bunden överkursfond: Dessa medel utgör bundet eget kapital, precis som aktiekapitalet. De kan inte delas ut till aktieägarna utan kan endast användas för specifika ändamål, som att täcka förluster eller för en fondemission (20 kap. 35 §).
- Fri överkursfond: Dessa medel utgör fritt eget kapital och kan, tillsammans med balanserad och årets vinst, delas ut till aktieägarna, förutsatt att reglerna i 17 kap. iakttas.

För ett nystartat bolag är det oftast fördelaktigt att placera så mycket som möjligt av överkursen i den fria fonden för att maximera flexibiliteten. Det är dock en komplex fråga som ofta diskuteras med finansiärer vid kapitalanskaffning.

3.5 Omstrukturering av bolaget

3.5.1 Fusion

Fusion innebär att två eller flera aktiebolag slås samman genom att ett eller flera bolag (överlåtande bolag) överför alla sina tillgångar och skulder till ett annat, befintligt eller nybildat, bolag (övertagande bolag). De överlåtande bolagen upplöses då utan likvidation. Aktieägarna i de överlåtande bolagen får som ersättning (fusionsvederlag) aktier i det övertagande bolaget, eventuellt i kombination med en kontant ersättning.

Processen inleds med att de deltagande bolagens styrelser upprättar en gemensam fusionsplan. Denna plan ska innehålla detaljerad information om fusionens villkor, som exempelvis hur fusionsvederlaget har bestämts och vilka rättigheter som ska tillkomma rättighetshavare i de överlåtande bolagen. Fusionsplanen måste sedan granskas av en revisor som i ett yttrande ska bedöma om fusionen medför någon fara för borgenärerna och om vederlaget har bestämts på ett korrekt sätt.

Huvudregeln är att fusionsplanen måste godkännas av bolagsstämman i samtliga överlåtande bolag med kvalificerad majoritet (minst två tredjedelar av både avgivna röster och representerade aktier). Därefter ska bolagen ansöka om tillstånd hos Bolagsverket för att få verkställa fusionen. I den processen underrättas bolagens kända borgenärer, som ges en möjlighet att motsätta sig fusionen. När tillstånd har getts och fusionen registreras, övergår det överlåtande bolagets alla tillgångar och skulder till det övertagande bolaget, och det överlåtande bolaget upplöses.

Det finns ett förenklat förfarande vid absorption av ett helägt dotterbolag, vilket är den vanligaste typen av fusion. Då krävs som regel inte något stämmobeslut i moderbolaget, såvida inte en minoritet begär det.

3.5.2 Delning (Fission)

Delning, även kallat fission, är motsatsen till fusion och innebär att ett aktiebolag delas upp genom att dess tillgångar och skulder övertas av ett eller flera andra bolag. Processen liknar den vid fusion: en delningsplan upprättas av styrelserna, den granskas av revisorer, och den ska som huvudregel godkännas av bolagsstämman med kvalificerad majoritet. Därefter krävs tillstånd från Bolagsverket.

Det finns tre typer av delning:

1. Fullständig delning: Det överlåtande bolagets samtliga tillgångar och skulder övertas av två eller flera övertagande bolag, och det överlåtande bolaget upplöses. Aktieägarna får aktier i de övertagande bolagen som ersättning.
2. Partiell delning: Endast en del av det överlåtande bolagets tillgångar och skulder överförs, och det överlåtande bolaget fortsätter att existera. Aktieägarna får ersättning.
3. Delning genom separation: En del av verksamheten överförs till ett annat bolag, men ersättningen går till det överlåtande bolaget självt, som då blir ägare i det övertagande bolaget.

3.5.3 Gränsöverskridande ombildningar

Som ett resultat av EU-rätten finns det även regler som möjliggör för ett svenskt aktiebolag att delta i gränsöverskridande fusioner och delningar med motsvarande juridiska personer inom EES. Dessutom kan ett svenskt aktiebolag, utan att upplösas, överföra sitt säte till en annan medlemsstat och ombildas till ett bolag som lyder under den statens lagstiftning. Även dessa processer styrs av detaljerade regler om planer, revisorsgranskning, stämmobeslut och myndighetstillstånd för att skydda aktieägare, borgenärer och anställda.

3.6 Likvidation och konkurs

Om ett bolags verksamhet ska avvecklas utan att tillgångarna överförs till ett annat bolag sker det genom likvidation eller konkurs.

3.6.1 Likvidation

Likvidation är ett förfarande där ett bolags verksamhet avvecklas på ett ordnat sätt. Bolagets tillgångar säljs för att betala skulderna, och ett eventuellt överskott skiftas ut till aktieägarna, varefter bolaget upplöses.

En likvidation kan vara frivillig och beslutas då av bolagsstämman. I andra fall kan det finnas en skyldighet för bolaget att gå i likvidation, så kallad tvångslikvidation. Ett sådant beslut kan fattas av Bolagsverket eller allmän domstol. Grund för tvångslikvidation kan till exempel vara att bolaget inte har en behörig styrelse registrerad eller att det uppstått en allvarlig kapitalbrist.

När ett bolag går i likvidation utses en likvidator som ersätter styrelsen och VDn.

Likvidatorns uppgift är att genomföra avvecklingen, vilket bland annat innefattar att kalla på okända borgenärer och upprätta slutredovisning.

3.6.2 Kapitalbrist och personligt betalningsansvar

En av de viktigaste skyddsreglerna för borgenärer är reglerna om kapitalbrist i 25 kap.

Om det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, måste styrelsen genast upprätta en kontrollbalansräkning och kalla till en första kontrollstämma för att pröva om bolaget ska gå i likvidation. Om kapitalet inte är återställt vid en andra kontrollstämma inom åtta månader, är styrelsen skyldig att ansöka om likvidation.

Om styrelsen underlåter att agera enligt dessa regler kan styrelseledamöterna bli personligt och solidariskt betalningsansvariga för de nya skulder som bolaget därefter ådrar sig. Även en aktieägare som, med vetskap om situationen, deltar i ett beslut att fortsätta verksamheten kan bli personligt ansvarig.

3.6.3 Konkurs

Om ett bolag inte kan betala sina skulder och denna oförmåga inte är tillfällig (är på obestånd), kan det försättas i konkurs. Om bolaget är i likvidation är det likvidatorns skyldighet att ansöka om konkurs om obestånd uppstår. Vid en konkurs tar en av domstol utsedd konkursförvaltare över förvaltningen. Om konkursen avslutas utan överskott upplöses bolaget automatiskt. Om det finns ett överskott ska bolaget efter konkursen gå i likvidation för att fördela överskottet.

3.7 Publika bolag och börsnotering

3.7.1 Krav på publika bolag

Ett publikt aktiebolag skiljer sig från ett privat genom att det får vända sig till allmänheten för att anskaffa kapital. Aktierna i ett publikt bolag får spridas och handlas öppet, till exempel på en börs.

För att få vara ett publikt bolag finns det striktare krav än för privata bolag:

- Ett publikt bolag måste ha ett aktiekapital på minst 500 000 kronor.
- Styrelse: Styrelsen i ett publikt bolag måste bestå av minst tre ledamöter.
- VD: Ett publikt bolag måste ha en VD.
- I ett publikt bolag får styrelsens ordförande inte samtidigt vara VD.
- Företagsnamnet måste innehålla tillägget "(publ)" om det inte redan framgår att det är ett publikt bolag.

Dessa strängare regler syftar till att skydda investerare och allmänheten, eftersom ägandet är mer spritt och anonymt.

3.7.2 IPO – Initial Public Offering

En IPO (Initial Public Offering), eller börsintroduktion, är processen där ett privat bolag blir publikt och dess aktier för första gången erbjuds till allmänheten och listas för handel på en börs eller annan reglerad marknadsplats.

Syftet med en IPO är oftast att skaffa kapital för expansion, att ge befintliga ägare (som grundare och tidiga investerare) en möjlighet att sälja sina aktier (en "exit"), samt att öka bolagets kännedom och status. Processen är komplex och kostsam, och kräver att bolaget upprättar ett prospekt, ett detaljerat informationsdokument om bolagets verksamhet, finansiella ställning och risker, som måste godkännas av Finansinspektionen.

Ni har uttryckt en oro för att en framtida riskkapitalist snabbt skulle vilja göra en IPO. Detta är en vanlig strategi för riskkapitalister för att realisera värdet av sin investering. För att undvika att en framtida investerare kan tvinga fram en IPO mot er vilja är det viktigt att reglera detta i ett aktieägaravtal. I avtalet kan ni komma överens om under vilka förutsättningar en börsnotering får ske, till exempel att det kräver enighet bland grundarna.

3.7.3 Investerarskydd och marknadsregler

När ett bolag är noterat på en börs eller annan reglerad marknad omfattas det av ett omfattande regelverk som syftar till att skydda investerarna och upprätthålla förtroendet för marknaden. Detta regelverk, ofta kallat aktiemarknadsrätt, kompletterar aktiebolagslagen.

Centrala delar av investerarskyddet inkluderar:

- Informationsgivning: Noterade bolag har en strikt skyldighet att offentliggöra all information som kan påverka aktiekursen (insiderinformation) så snabbt som möjligt, för att alla på marknaden ska ha tillgång till samma information samtidigt.
- Förbud mot marknadsmissbruk: Det är förbjudet att ägna sig åt insiderhandel (att handla på information som inte är offentlig) och otillbörlig marknadspåverkan.
- Prospektkrav: Vid en IPO eller andra stora emissioner riktade till allmänheten måste ett detaljerat och granskat prospekt publiceras.
- God sed på aktiemarknaden: Utöver lagar och regler finns det en självreglering, bland annat genom Aktiemarknadsnämndens uttalanden, som sätter en standard för hur bolag bör agera i olika situationer för att upprätthålla förtroendet.

Dessa regler skapar transparens och förutsägbarhet, vilket är nödvändigt för att investerare ska våga riskera sitt kapital på aktiemarknaden.

Källförteckning

Svensk lagstiftning

Aktiebolagslagen (2005:551).

Årsredovisningslagen (1995:1554).

Förarbeten

Prop. 1993/94:196 Om handel och offentlighet på värdepappersmarknaden.

Prop. 2004/05:85 Ny aktiebolagslag.

SOU 2008:49 Aktiebolagets kapital och borgenärsskydd.

Doktrin och kommentarer

Nerep, E., Samuelsson, P. & Skog, R., Aktiebolagslagen (4 juni 2025, JUNO)

Lindskog, S., Kapitalskydd och borgenärsskydd i aktiebolag, 4 uppl. (Norstedts Juridik 2020).

Kellgren, J., Aktiebolagsrättsliga uppsatser (Iustus 2021).

Olsson, M., "ABL:s utvidgade värdeöverföringsregler – Aktiebolag är en kapitalassociation", Diva Portal (2015) <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:813208/FULLTEXT01.pdf>.

Qumra Capital, "Investing in a Startup? Make Sure the CEO Can Tell Their Story" (18 mars 2018) <https://qumracapital.com/investing-in-a-startup-make-sure-the-ceo-can-tell-their-story/> [hämtad 12 november 2025].

Redovisningsrättsliga källor

FAR, Samlingsvolym Redovisning 2024, avsnitt "Eget kapital i aktiebolag".

Webbkällor

Bolagsverket, E-tjänsten "Starta och registrera aktiebolag", <https://bolagsverket.se> [hämtad 12 november 2025].

Verksamt.se, "Starta och registrera aktiebolag", <https://verksamt.se/starta-foretag/valj-foretagsform/aktiebolag> [hämtad 12 november 2025].